

Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa
REDE DE CONSERVATORIOS DE MÚSICA E DANZA DE GALICIA

Modelo MD75PRO01

Programación oficial da materia de ITINERARIO DE PEDAGOXÍA para o curso 2022-2023

Índice

1. Introducción	3
2. Metodoloxía	3
3. Atención á diversidade	4
4. Temas transversais	5
4.1. Educación en valores	
4.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TICs)	
5. Secuenciación do curso	6
5.1. Curso: 6º Grao Profesional	
6. Bibliografía	13

1. **Introdución**

Segundo o Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, específico para a comunidade autónoma de Galicia, a materia de Pedagogía forma parte dun dos itinerarios posibles para continuar os estudos de Grao Superior, tanto na opción de pedagogía do instrumento coma na de pedagogía da linguaxe e da educación musical.

Este itinerario posibilitalle ao alumnado o acceso ao coñecemento dos principios que rexen o ensino musical e a súa forma de transmisión. Preténdese posibilitarlle uns criterios de actuación concretos, partindo do coñecemento e da comprensión dos recursos das principais metodoloxías no eido da educación musical.

A materia impartirase no sexto curso de Grao Profesional cunha duración dunha hora semanal.

2. **Metodoloxía**

Dende o principio a materia de pedagogía deberá atender a tres vertentes: o ensino instrumental, o ensino da linguaxe musical e o ensino musical en ámbitos diferentes ao conservatorio, xa que esta materia debe preparar ao alumnado para afrontar os estudos superiores de pedagogía dos instrumentos, de didáctica da linguaxe e da educación musical.

Tentarase que os alumnos se impliquen activamente na materia e poidan levar á práctica o explicado en clase. As actividades que se desenvolvan farán fincapé no traballado nas clases e axudarán a desenvolver as capacidades e contidos de diferente tipoloxía.

Potenciarase a elaboración de recursos e materiais didácticos polos propios alumnos e o desenvolvemento do seu espírito crítico, tan necesario á hora de seleccionar materiais e escoller métodos de ensino.

A dinámica do grupo será variada realizándose actividades individuais, en grupo e colectivas favorecendo na aula un ambiente de intercambio, colaboración e interacción como motor de aprendizaxe, variando espazos e materiais.

A aprendizaxe propiciará situacións que sexan motivadoras para o alumnado ou que favorezan a potenciación da motivación que se sinte, de xeito natural, ante o fenómeno musical. É fundamental crear contextos de aprendizaxe que lles obriguen a ter presentes os contidos xa coñecidos e garantir a construción das novas aprendizaxes a través dos coñecementos adquiridos previamente.

3. Atención á diversidade

Alumnado estranxeiro

Os dous problemas máis destacados do tratamento do alumnado estranxeiro veñen dados pola comprensión do idioma e polas tradicións propias da súa cultura. En ocasións, o rexeitamento deste tipo de alumnado a certas actividades ven dado polos costumes da súa cultura (ou pola diferenza cos plans de estudos, nalgunhas zonas extremadamente ligados á práctica instrumental, case exclusivamente). Baseándonos no principio de integración coidaremos as actividades propostas intentando aproveitar os coñecementos deste alumnado, introducindo ás súas experiencias e relacionándoas con determinados aspectos do currículo.

No que se refire á comprensión do idioma, e dado o carácter procedemental das nosas ensinanzas, non supón un grande obstáculo. En todos os casos coidarase que o alumnado inmigrante participe cos seus compañeiros e compañeiras nas actividades propostas, de xeito que a súa integración se vexa favorecida.

Alumnado con necesidades educativas especiais

A atención á diversidade chega ao seu máximo expoñente ao tratar ao alumnado con necesidades educativas especiais. Este tipo de alumnado pode precisar unha adaptación aos recursos materiais (tales como o xeito de dispor a aula), ou unha adecuación dos elementos do currículo (adaptación da secuencia de contidos e dos criterios de avaliación).

4. Temas transversais

4.1 Educación en valores

A importancia da experiencia previa do alumnado será o elemento do que partir en numerosas ocasións, xa que a totalidade da aula ven de levar moitos anos participando en procesos de ensino-aprendizaxe en diversos centros. A educación en valores considérase esencial no que supón ser un exemplo para o alumnado, considerando fundamental a empatía, a igualdade e o feito de non permitir a discriminación.

4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TICs)

O emprego de novas tecnoloxías non pode quedar esquecido, xa que os dispositivos móbiles, e as pantallas en xeral, están presentes no noso día a día. Os principais traballos con novas tecnoloxías consistirán na visualización de materiais no encerado dixital, a elaboración de presentacións para as exposicións, a creación de materiais didácticos a través dos portais Educaplay ou Genially ou o emprego de ferramentas de avaliación.

5. Secuenciación do curso

5.1 Curso: 6º Grao Profesional

5.1.1 Obxectivos

- Coñecer as principais metodoloxías no eido da educación musical e os seus recursos pedagóxicos.
- Comprender as fases do desenvolvemento evolutivo.
- Coñecer e comprender os principios da psicopedagogía xeral e a súa aplicación no ensino musical.
- Recoñecer os elementos de proceso didáctico en xeral e do modelo proposto pola LOE en particular.
- Diseñar, desenvolver e avaliar unidades didácticas dentro do marco das programacións de aula.
- Valorar as materias e os recursos didácticos propios do ensino da música en Galicia.

5.1.2 Contidos

Primeiro trimestre

- Principios da educación musical. Conceptos de educación, pedagogía e didáctica.
- Alumnado e profesorado.
- Historia da educación musical.
- As escolas pedagóxicas e os seus recursos aplicados no ensino da música: Kodály, Dalcroze, Willems, Orff, Wuytack, Ward, Tonic Sol-Fa, Martenot, Chevais...
- A didáctica da educación musical.

Segundo trimestre

- Deseño e desenvolvemento curricular: do proxecto educativo ás programacións de aula.
- Compoñentes do deseño curricular: obxectivos, contidos, metodoloxía, actividades, interacción na aula, aspectos organizativos e avaliación.
- Programación e avaliación.
- Orientacións metodolóxicas para o desenvolvemento da actividade na aula atendendo á especialidade ou familia instrumental.

Terceiro trimestre

- As programacións de aula e as unidades didácticas.
- Contidos, recursos didácticos e materiais para o ensino da música: instrumentos, libros de texto, cadernos de actividades e medios audiovisuais.
- As novas tecnoloxías aplicadas á didáctica musical.
- O concerto como recurso didáctico.
- O currículo das ensinanzas musicais en Galicia: Obxectivos, contidos e orientacións metodolóxicas.
- O ensino da música noutros niveis educativos.

5.1.3 Avaliación

Na avaliación preténdese coñecer e valorar se o alumnado acadou as capacidades sinaladas nos obxectivos. Salientamos a importancia de coñecer a evolución na adquisición de coñecementos e no desenvolvemento das capacidades.

A reflexión non só partirá de se acadaron os obxectivos propostos, senón tamén do que non se acadou e doutros que se acadaran.

Procederáse a unha avaliación inicial, na que se tome constancia do punto de partida. Non se esixen uns coñecementos previos específicos da materia, pois se partirá da experiencia do alumnado ao longo de todas as súas vivencias en procesos de ensino-aprendizaxe, máis é posible que exista alumnado realizando estudos universitarios relacionados co itinerario.

Avaliarase, así mesmo, outros elementos do proceso didáctico como os materiais, os espazos, os recursos e a práctica docente. Os recursos utilizados para a avaliación estarán baseados na observación e na reflexión. Observación diaria – con recollida precisa de datos que impidan o esquecemento e a confusión- do traballo de cada alumno e alumna, a súa evolución, a súa actitude ante a materia, os seus avances respecto a posición anterior e os erros ou estancamentos que puideran aparecer.

É importante afrontar os problemas inmediatamente despois de se orixinar, compartindo co alumnado as nosas observacións, facéndoo partícipe e responsable da súa formación. Neste proceso de reflexión non avaliamos sómente o comportamento do alumnado senón tamén os procedementos que nos utilizamos, a idoneidade da programación e a precisión das nosas valoracións iniciais sobre cada alumno ou alumna.

Criterios de avaliación

- Amosar o coñecemento dos principios pedagóxicos do ensino musical. Este criterio pretende avaliar a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para elaborar unha pedagogía musical axeitada.

- Amosar o coñecemento dos métodos e dos sistemas actuais da pedagogía musical, así como as súas aplicacións máis frecuentes. Mediante este criterio valorarase a comprensión do alumnado en relación cos sistemas musicais e a súa utilización no ensino da música.

- Expoñer temas de música, facendo uso de recursos didácticos e materiais de novas tecnoloxías que axuden a desenvolver os contidos de cada tema. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento e o desenvolvemento dos recursos e dos materiais educativos tradicionais e actuais, así como as posibilidades que poden ofrecer na pedagogía musical.

- Analizar e interpretar obras axeitadas de diversas épocas e estilos co seu instrumento principal, facendo referencia ás orientacións metodolóxicas propias dese instrumento. Trátase de constatar o grao de coñecemento e de madurez do alumnado, así como os seus recursos, para explicar os criterios estéticos correspondentes.

- Demostrar o coñecemento dos conceptos do currículo, dos elementos básicos e da súa concreción curricular. Este criterio avalía os coñecementos xerais relacionados cos deseños curriculares.

- Presentar e defender unha programación didáctica para un determinado nivel. Preténdese comprobar se os elementos que forman unha programación didáctica están basicamente comprendidos.

- Impartir unha clase con referencia a un tema musical delimitado para un determinado nivel no ensino musical. Con este criterio comprobarase o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto ao coñecemento do deseño curricular da LOE, a asimilación dos seus obxectivos e a capacidade de entendemento

dos conceptos pedagóxicos explicados, así como as súas posibilidades para estruturar unha unidade didáctica.

Mínimos esixibles

Para poder superar a materia de Itinerario de Pedagogía, terán que realizarse alomenos as actividades de entrega plantexadas por trimestre, así como cada un dos traballos finais de cada avaliación.

Procedementos e ferramentas de avaliación

As probas trimestrais consistirán en traballos prácticos. Os traballos prácticos serán os seguintes:

- Lectura e reflexión dos documentos de traballo.
- Exposición e desenvolvemento dunha práctica didáctica a partir da elección de recursos e estratexias propias dunha metodoloxía concreta.
- Reflexións conxuntas coas aportacións nas sesións presenciais.
- Elaboración dos aspectos básicos da programación dun curso do instrumento principal do alumno: obxectivos, contidos, metodoloxía, avaliación...
- Elaboración e exposición dunha unidade didáctica e posta en práctica.
- Creación de materiais didácticos e avaliación destes.

Criterios de cualificación

A nota final será una cualificación numérica do 1 a 10, sen decimais, e calcularase a partir da nota media dos distintos traballos ou exames realizados ao longo do curso. Para superar a materia, os alumnos terán que obter unha nota final igual ou

superior a 5. Os alumnos que non superaran a materia na convocatoria ordinaria poderán presentarse ao exame de convocatoria extraordinaria.

5.1.4 Medidas de recuperación

Procedementos de recuperación ordinarios

O alumnado que non asista a clase realizará unha proba específica que consistirá nun exame e na entrega das actividades e traballos plantexados ao longo do curso .

- Unha exposición práctica didáctica a partir da elección dos recursos e estratexias propias dunha metodoloxía concreta.
- Unha unidade didáctica dun curso de linguaxe musical ou un conxunto de actividades interactivas.
- Elaboración de materiais didácticos (10 actividades) relacionados coa unidade didáctica presentada ou para un curso concreto do propio instrumento.

A entrega destes traballos será obrigatoria para calcular a nota media, dos traballos e o exame, e poder superar a materia.

Proba extraordinaria

O exame de convocatoria extraordinaria terá as mesmas características que o exame a realizar no caso de non poder avaliar de forma continua. ^[L]_[SEP] Os alumnos suspensos en maio que aprobasen as entregas de actividades e traballos, quedarán exentos de entregar estes traballos en xuño.

5.1.5 Recursos didácticos

- **Recursos espaciais.** A aula. Exteriores da aula onde se desenvolven as actividades relacionadas coa materia (concertos didácticos, conferencias...) tales como teatros, salas de concertos, etc...
- **Recursos materiais.** Medios audiovisuais: reprodutor de CD e DVD, ordenador e pizarra dixital. Material bibliográfico: libros, cadernos, partituras, láminas... Material didáctico. Instrumentos: piano, instrumental Orff...
- **Recursos persoais.** Profesorado, alumnado, pais, nais ou titores. Músicos que leven a cabo concertos didácticos e conferencias.
- **Recursos na rede.** Blogues de contidos musicais nos que atopar explicacións, exercicios, xogos educativos, vídeos e actividades diversas. Portais de elaboración de actividades educativas.

6. Bibliografía

BERNSTEIN, L. (2002): El maestro invita a un concierto. Siruela, Madrid.

DÍAZ, M. y GIRÁLDEZ, A. (coords.) (2007): Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Graó, Barcelona.

GIRÁLDEZ, A. (2005): Internet y educación musical. Graó, Barcelona.

HEMSY DE GAINZA, V. (1964): La iniciación musical del niño. Ricordi, Buenos Aires.

HEMSY DE GAINZA, V. (1990): Nuevas perspectivas de la educación musical. Guadalupe, Buenos Aires.

HEMSY DE GAINZA, V. (2003): La educación musical entre dos siglos: del modelo metodológico a los nuevos paradigmas. Victoria-Buenos Aires: Universidad de San Andrés.

KODÁLY, Z. (1962): Bicinia Hungarica Boosey-Hawks, Londres.

KODÁLY, Z. (1964): Tricinia Hungarica Boosey-Hawks, Londres.

KODÁLY, Z. (1967): Cantemos correctamente (6 volúmenes) BooseyHawks, Londres.

LÓPEZ DE ARENOSA, E. (2004): Apuntes sobre didáctica musical, Enclave Creativa, Madrid.

MARTENOT, M. (1993): Principios fundamentales de educación musical y su aplicación. Rialp, Madrid. (edición en castellano del título original en francés de 1967).

ORFF, C. (1961): Orff Schulwerk. Música para niños. Barry, Buenos Aires.

PASCUAL MEJÍA, P. (2002): Didáctica de la Música. Prentice Hall. Colección didáctica primaria. Madrid. Buenos Aires.

SCHAFER, R. M. (1985): Limpieza de oídos. Ricordi Americana, Buenos Aires.

SCHAFER, R. M. (1985): El nuevo paisaje sonoro. Ricordi Americana, Buenos Aires.

SCHAFER, R. M. (1985): El rinoceronte en el aula. Ricordi Americana, Buenos Aires.

SCHAFER, R. M. (2005): Hacia una educación sonora. Radio educación, México

SZÖNYI, E. (1976): La Educación musical en Hungría a través del método Kodály. Editorial Corvina, Hungría.

VANDERSPAR, E. (1990): Manual Jaques Dalcroze. Principios y recomendaciones para la enseñanza de la rítmica. Ed. Llongueres, Barcelona.

VV.AA. (1981): La educación musical en Hungría. Real Musical, Madrid.

VV.AA. (2008): Modelos de programación didáctica para las enseñanzas profesionales de música, Dos Acordes, Pontevedra, 2008.

WARD, J.: Método Ward. Desclée, París, 1964.

WILLEMS, E. (1961): Las bases psicológicas de la educación musical. Eudeba. Buenos Aires.

WILLEMS, E. (1981): El valor humano de la educación musical. Paidós, Barcelona.

WILLEMS, E. (2001): El oído musical. Paidós, Barcelona.

WUYTACK, J. y BOAL PALHEIROS, G. (1996): La audición musical activa. Associação Wuytack de Pedagogía Musical, Porto.

Lexislación de ensinanza elementais e profesionais de música e de danza en Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Santiago de Compostela, 2008.

REVISTAS

Revista Eufonía. Ed. Graó, Barcelona

Revista Música y Educación. Ed. Musicalis, Madrid.